

Reisverslag Dirkjan Pot - oktober 2016

Verhalen uit de praktijk

We zijn al drie dagen aan het werk. De patenten zijn legio. Ze zijn opgeroepen via de radio. En ze zijn gekomen. In grote getale.

Teveel om te verwerken. En allemaal serieus. Vooral kinderen met een uitzichtloze situatie. Slecht nieuws gesprekken bij de vleet. En per gesprek proberen eerlijk te zijn, met empathie en duidelijk. Met ruimte voor een gesprek. Dat duurt hier meestal niet zo lang trouwens.

De laatste patiënt vandaag was een oudere moeder met een dochter met het syndroom van Down van 13 jaar. Het was al 7 uur en donker voor ze naar huis kon. En dat was verder dan Garu, dus nog wel een uur met een of ander vervoersmiddel. Ze bleven dus. Geen keus. En geen geld. Liggend op een houten bank, tot de volgende morgen.

Vanuit ons huis brengen we ze eten wat in ons huis elke dag in te grote hoeveelheden wordt klaargemaakt. Met twee flesjes water. We spreken elkaars taal niet. Er is beperkte communicatie mogelijk. De volgende ochtend is de poli leeg. Met twee borden en twee lepels voor de ingang van de polikamerdeur.

Ongewenst prematuur

Tijdens de visite komt er opeens een mevrouw van 19 die net bevallen is. Thuis. Ze is naar het ziekenhuis gebracht en ik zie haar als eerste. Tijdens de visite dus. Er komt een glazige baby van tussen haar borsten vandaan. 900 gram.

De moeder vertelde dat ze medicijnen in nam om een abortus te laten plegen. Het lukte. Alleen leefde het kind nog. Haar vriendje wilde het sowieso niet. Zij ook niet. Maar het meisje leeft wel. En nu?

Ze kan hier blijven, met een infuus, en tussen haar borsten, of een maagsonde. Geen monitor. Of in de couveuze (werkt die eigenlijk wel?)

De verpleegkundige weet dat in Bolga (2 uur rijden over de slechtste weg ter wereld) er een neonatale unit is. Daar kan ze ook heen.

Het transport per ambulance kan ze sowieso niet betalen. En de moeder wil het sowieso niet.

De oma wordt van de gang geplukt. Die geeft aan wel voor het meisje te kunnen zorgen zodat de moeder verder naar school kan gaan.

Dat wordt de deal. Dus toch naar Bolga.

Maar hoe? Met een markt-truc (het is toevallig marktdag). Dat kost voor hen samen (met de baby) 30 cedi s. (7,50 euro). Ok. Ik betaal. We overleggen over hoe dan de voeding door de sonde moet worden gegeven. Bolga wordt geïnformeerd, een overdracht geschreven.

Ze gaat. De volgende dag blijkt dat ze niet is aangekomen.

Toch geen diagnose

Er zijn twee kinderen van ouders die van mij horen dat de zorg voor hun kind echt ongegrond is, en ik me als dokter echt geen zorgen maak. Ik heb het geprobeerd zorgvuldig uit te leggen. Open en duidelijk. Het is hier voor het eerst dat ik merk dat mensen zonder diagnose toch tevreden zijn met een consult .

4Fallot

Er is een meisje met vermoeidheid en pijn op de borst. Ik vraag wat dingen uit. Ik onderzoek haar . Ze heeft een enorm hartgeruis en een blauwe tong. Aan het eind komt de moeder met het verhaal dat ze al in een academisch ziekenhuis (Kumasi) is geweest 700 km verder . Vandaar werd ze nog 300 km verder naar Accra gestuurd voor een hartoperatie. Omdat ze geen geld had is ze niet gegaan. Nu is het 2 jaar later . Misschien kan ik iets betekenen, zo vraagt ze. De brief die ze kreeg laat ze, aan het eind, nu pas zien . Het zou 8000 dollar moeten kosten , en wel te voren afrekenen alstublieft.

Pijn bij plassen als de zon schijnt

Soms vraag je je af hoe mensen een klacht relateren aan omstandigheden . Zoals het meisje die zei dat ze pijn bij plassen had als de zon schijnt. Van maanzieke (psychiatrische) patiënten is bekend dat ze bij volle maan meer last hebben . Net zoals depressieve mensen in het najaar en voorjaar meer klachten ervaren . Het is voor mij niet altijd duidelijk hoe het zit .Maar de laatste twee voorbeelden zijn in het ‘ westen ‘ wel geaccepteerd. Het eerste voorbeeld was nieuw voor mij . Misschien , zo dacht Saskia, de dietiste, heeft het te maken met meer vochtverlies bij warmte en dus minder urine productie bij warm weer, en daarmee is de oplossing weer dichterbij.

Scheermesje

De baby die 2 dagen ervoor thuis was geboren met een ‘ traditional birth attendant’ (navelstreng doorgenomen met een scheermesje) die gister kwam met een smerige stinkende navelstreng heeft behandeling gekregen zoals het hoorde. Maar soms is dat al te laat . Vanmorgen bleek ze te zijn overleden . In haar status staat nog wel : *may her soul rest in peace.*

Rheuma

Een meisje van 10 kwam met rheuma. Tenminste dat zei de moeder. Dat had nl een dokter in een andere stad gezegd. En nu moest ik de oplossing geven.

Ik dacht nog : het kan ook acuut rheuma zijn.

Maar er was geen hartgeruis. En aan de gewrichten was ook niks te zien. En ze had nooit zwellingen gehad.

Er bleek wel een brief te zijn van de andere dokter , die overigens niet was meegenomen .

Wat nu ?

Ik dacht : ik wacht toch op die brief , want misschien heeft dat aanvullende informatie.

Vandaag kwam de brief als een geplastificeerde menukaart. Ze had sikkelcelziekte.

Dat werd een counseling gesprek. Ik geloof dat het gesprek aankwam.

Hitte

Het is verlamdend warm. Er hangt een dode vleermuis aan een electriciteitspaal.

Vermoedelijk is hij meteen verdroogd. Het najaar is verzengend heet.

Het gastenhuis is gezegend met airco. Die het wel doet , maar in de woonkamer op minimaal 24 graden blijft hangen want de afstandsbediening is zoek. Op de slaapkamer kan het kouder, maar het duurt een paar nachten voor je uitvindt wat het beste is.

Soms valt de elektriciteit uit. Soms is de tegoedbon met credits op van de electra. Soms is het water op .

Dit weekend was beide het geval.

Vandaag bleek dat voor 2-3 dagen elektra hier 123 euro betalen , en dat komt voornamelijk door de airco. Het mag dan koud zijn . Maar het is best aan de prijs. Hoewel het meer waard is dan de verkoeling kost en dus nog best voordelig....

De patient van gister met haar vreemde huidafwijkingen zou vandaag terugkomen . Ik had intussen van een dermatoloog de diagnose gekregen (*Epidermale naevus* via de app na een foto) en dat kon ik de oma vertellen . Er was geen behandeling voor. Ze was onaangenaam verrast. “...welke ziekte heeft er nou geen behandeling...!” Ze vervolgde met : “...als ik dat geweten had was ik vandaag niet teruggekomen ...!”

En de patient die zei dat haar dochter altijd uitslag had. Maar ja, nu niet . Maar of ik wel medicijnen wilde geven

Blauw en net geboren

Op de poli komt een echtpaar binnen met een health worker. Vanmorgen bevallen in een kliniek. Iets ging niet goed. Blauwe baby, trage hartslag en slap. Dus naar hier gekomen. Door naar de afdeling, en wel meteen . De zuurstof komt uit een zuurstof concentratie apparaat waar de stekker van het snoer af is. De draadjes worden zorgvuldig in het stopcontact gedrukt. De zuurstof is daar. De reanimatie ballon heeft geen aansluiting voor de zuurstof. Dan maar op kamerlucht. De hartslag gaat van inmiddels 40 gaat naar 60, en de pols is zwak . Het neemt toch af. Er zijn geen gasps. De pupillen lichtstijf . Het is voorbij .

De moeder had hoge koorts, er was meconium bij het vruchtwater en de apgar score was 2 en 3 over 10 . Het is goed zo . Voor morgen wordt de baby begraven.

Above all powers

Een oudere man komt langs om wat te vertellen. Het gaat over de Traditional African Religion. Zelf is hij christen. En hij vertelt dat eigenlijk alle mensen in Afrika wel in de basis toch te maken hadden en hebben met deze basis perceptie. Ook moslims, zoals die hier ook veel zijn. Maar christenen zouden meer westers denken dus daar is het iets minder op de voorgrond. Ondanks het feit dat Isaac christen is, leeft het toch ook bij hem op de achtergrond. Zo geeft hij aan dat het belangrijk is om het te begrijpen zodat we in het ziekenhuis er rekening mee kunnen houden .

Het verhaal

Er zijn gewone ziektes (die kort duren) die gewoon te genezen zijn, zoals verkoudheden en malaria. Maar er zijn ook ziektes die meer langdurig zijn of niet te begrijpen en niet blijvend te behandelen (psychiatrie, epilepsie). Dat zijn ziektes die worden toegeschreven aan de straf van een hogere god.

Deze supergod is ver weg, en is ver van de mensen komen te staan door alles wat hier niet goed ging. De legende vertelt dat hij hoger kwam door de opwaartse bewegingen van de mais stampers die hier werden gebruikt.

Er kan alleen contact worden opgenomen met de supergod via kleinere goden die wonen in heilige gebiedjes in de buurt van je woonplaats (een bos, een steen, een veld, een rivier een dier of een heilige boom) en benaderd kunnen worden door lokale vertegenwoordigers die de taal van die god verstaan. Dat zijn dan de lokale traditional healers. Via hen wordt dan de oorzaak (en mogelijk de oplossing?) van de supergod doorgegeven.

De 'ancestors' die er zijn (dus de voorvaders) die lang hebben geleefd en 'een normale dood zijn gestorven' kunnen ook worden opgeroepen (en gevoerd met iets natuurlijk, zoals water) om boodschappen door te geven van de hogere god..

Dan zijn er nog beschermzaken, zoals een talisman wat om je nek hangt en beschermt tegen aanvallen van een soort vleermuis die epilepsie induceert. Tot zover.

Emomentje

Vandaag was de eerste patient een meisje van 1 jaar van 15 kg. Met een ontwikkelingsachterstand, en een verslag van een CT scan met hersenatrofie en een EEG met hypsaritmie. Ze had insulsten gehad, en medicatie, maar dat was nu gestopt. Zonder recidief insulsten.

Haar moeder was onderwijzeres. En ze sprak goed engels. Er was nog geen verpleegkundige die kon vertalen.

Het werd een indringend gesprek. Ik vertelde wat ik wilde zeggen in alle openheid, en in een poging om respect te tonen. Het was een intens gesprek. Een essentieel gesprek. Het was een soort concentratie flow.

De boodschap kwam aan. Ze zei toen: *so there is no hope that my child will live a normal life?* Het antwoord was inderdaad ontkennend.

Ik vertelde nog dat dit mijn visie was vanuit mijn achtergrond, denkend aan het verhaal van gister over de *traditional african religion*.

Op de OPD speelde een lied, wat we luid konden horen: 'Above all powers' van Gloria Olucie. Prachtig lied. Prachtige accoorden. Prachtige inhoud.

De combinatie van dit lied, het ernstige verhaal, en het verhaal van gister maakt het tot een bijzondere combinatie, waarbij de professionaliteit het bijna gaat verliezen. Een klein opkomend emo momentje. Heet klein, en heel even maar. Maar toch.

